

УДК 636.1.083.38-027.15

Глушак І.І., к. с.-г. н., доцент ©

Орендар О.М., магістр

Національний університет біоресурсів і природокористування України

**СКОРОСПІЛІСТЬ ТРИРІЧНОГО МОЛОДНЯКА ОРЛОВСЬКОЇ
РИСИСТОЇ ПОРОДИ**

Серед заводських ліній і статевих груп трирічних коней орловської рисистої породи 2008 р.н., з урахуванням жвавості на 1600 м, визначені відмінності скороспілості. Доведено, що молодняк лінії Пілота 2.02,2 має значення основних промірів не менше стандарту породи, за винятком косої довжини тулуба. Для визначення кращої скороспілості, з урахуванням кількості бігових днів, різниці між групами не встановлено ($P > 0,10$).

Доведено, що у жеребців лінії Барчука 2.12,1 небажане поєднання щодо стандартних вимог лінійного росту за винятком висоти в холці і обхвату п'ястка і скороспілості з урахуванням працездатності на 1600 м.

В результаті досліджень визначені завдання племінної роботи для поголів'я лінії Барчука 2.12,1

Ключові слова: орловська, жеребці, кобили, скороспілість, жвавість, іподром, лінія.

Поголів'я племінних коней орловської рисистої породи на Україні з року в рік збільшується, а кількість його у суб'єктах племінної справи, за останні три роки складає 16 % від загальної кількості племінних коней вітчизняної селекції [2].

Відомо, що основним показником роботоздатності орловського рисака є жвавість, яку можна виявити на випробуваннях під час розіграшу як звичайних, так і традиційних призів на іподромах України.

Порівнюючи поголів'я популяції орловської рисистої породи з іншими породами іподромної індустрії, вона є найбільш пізньоспілою, проте у старшому віці вона має не гірші показники в порівнянні з представниками чистопородної та помісної популяції російської рисистої породи.

Питання скороспілості орловського рисака на сьогодні є важливим, особливо з врахуванням поєднання прогресу жвавості і лінійного росту а також пропорційності будови тіла .

Збереження для трирічного орловського рисака стандартних вимог лінійного росту та нарядності і виявлення кращої жвавості порівняно з представниками інших рисистих порід, є головною складовою майбутньої селекції племінного поголів'я орловської рисистої породи вітчизняної селекції.

Матеріали і методика досліджень. Матеріали для вивчення скороспілості, лінійного росту і жвавості трирічного поголів'я орловської рисистої породи є жеребці та кобили, які були випробувані у 2011 році на бігових доріжках Київського іподрому.

Для цього було сформовано чотири групи молодняку двох ліній – Барчука 2.12,1 і Пілота 2.02,2 (табл. 1).

Таблиця 1.

Схема науково-виробничого досліджу

Лінія	Трирічний молодняк	Група	Кількість, гол.	Батьки трирічного поголів'я - продовжувачі ліній
Барчука 2.12,1	кобили	1	5	Малиновий Звон 2.06,6; Уклон 2.04,1; Шалун 2.03,8
	жеребці	2	6	Малиновий Звон 2.06,6; Уклон 2.04,1; Шалун 2.03,8
Пілота 2.02,2	кобили	3	5	Крестовий Поход 2.04,9; Композитор 2.04,0; Дамаск 2.09,2
	жеребці	4	5	Крестовий Поход 2.04,9; Композитор 2.04,0; Дамаск 2.09,2

Серед досліджуваних показників було враховано: належність жеребців та кобил до заводських ліній; лінійний ріст; найкращу жвавність на 1600 м; кількість стартів для виявлення найкращої роботоздатності та стандартні вимоги для трирічного поголів'я орловської рисистої породи вітчизняної селекції.

Вихідні дані були статистично оброблені згідно з загальноприйнятими методами (Меркурєва О.К., 1997) з використанням табличного процесора Excel/

Результати досліджень та їх обговорення. Порівнюючи значення основних промірів трирічного молодняку 2008 р.н. з стандартними вимогами для орловської породи, потрібно констатувати, що дані обхвату п'ястку, висоти у холці та обхвату грудей кобил генеалогічних груп Барчука 2.12,1 і Пілота 2.02,2 перевищують стандарт від 0,3 см (обхват п'ястку) до 5,3 см (висоти у холці (табл. 2). Проте, за проміром косої довжини тулуба, ремонтні кобили одержані від продовжувачів ліній Барчука 2.12,1 та Пілота 2.02,2 поступаються встановленим стандартним вимогам відповідно на 1,2 та 1,7 см.

Таблиця 2.

Лінійний ріст трирічних коней орловської рисистої породи породи 2008 р.н., М±m

Лінія	Група	Проміри, см			
		Висота у холці	Коса довжина тулуба	Обхват грудей	Обхват п'ястку
Барчука 2.12,1	1	161,2 ± 2,1	164,8±2,4	181,6±2,7	20,5±0,2
	2	159,2 ± 1,6	161,3±1,9	177,0±3,3*	21,0±0,3
Пілота 2.02,2	3	161,3 ± 1,7	164,3±2,5	182,6±3,2	20,3±0,2
	4	161,0 ± 2,2	165,1±2,0	185,0±2,0*	21,5±0,2

* P < 0,05

Ровесники ремонтних кобил одержані від продовжувачів лінії Барчука 2.12,1 переважають стандарт породи тільки згідно даних висоти у холці (на 1,2 см) та обхвату п'ястку (на 0,5 см), а за обхватом грудей і косою довжиною

тулуба виявлені значення менше встановлених вимог, відповідно на 4 см та 4,7 см. Ремонтні жеребці одержані від продовжувачів лінії Пілота 2.02,2 характеризуються кращими показниками лінійного росту, адже тільки за даними лише косої довжини тулуба вони поступаються встановленому стандарту для трирічних орловських рисаків на 0,9 см.

В цілому лідерами відповідності стандарту за лінійним ростом є молодняк, одержаний від продовжувачів лінії Пілота 2.02,2.

Особливо дана відмінність характерна між поголів'ям ремонтних жеребців 2 і 4 груп за обхватом грудей ($P < 0,05$), що є підставою кращої роботоздатності під час тренінгу та випробувань. Небажане поєднання меншого значення косої довжини тулуба (на 4,7 см) і обхвату грудей (на 4 см), у жеребців лінії Барчука 2.12,2 є тенденцією до зменшення крупності ремонтного молодняку.

Період від початку участі досліджуваного поголів'я щодо розіграшу призів до виявлення кращої жвавості на 1600 м у 2011 році змінювався в середньому від 7,2 до 9,5 стартів (табл. 3).

Таблиця 3.

Роботоздатність трирічного молодняку орловської рисистої породи

Група	Лінія		Лінія	
	Пілота 2.02,2		Барчука 2.12,1	
	М ± m	± до стандарту, сек.	М ± m	± до стандарту, сек.
Жвавість, хв. сек. ± сек.				
Кобили	2.13,7±1,7	-1,3	2.14,6±1,3	-0,4
Жеребці	2.12,8±0,7	-2,2	2.13,3±1,2	-1,7
Старт з найкращою жвавістю, дн.				
Кобили	8,0±2,2	-	8,2±1,7	-
Жеребці	7,20±1,4	-	9,5±1,4	-

З врахуванням виявленої різниці щодо середньої кількості стартів від початку випробувань до виявлення кращої жвавості на 1600 м (2,3 старту серед жеребців та 0,2 старту серед кобил) доказано, що за даною ознакою скороспілості суттєвої переваги серед досліджуваного поголів'я не виявлено ($P > 0,10$).

За основною селекційною ознакою у рисистому кіннозаводстві – жвавістю, кращим поголів'ям визнано потомство одержане від продовжувачів лінії Пілота 2.02,2. Так, кобили генеалогічної групи Пілота 2.02,2 мали кращу середню роботоздатність на 0,9 сек. ($P > 0,10$), а жеребці – 0,5 сек. ($P > 0,10$).

Згідно з шкалою оцінки роботоздатності коней орловської рисистої породи найбільшу кількість балів (9) зараховують для трирічного поголів'я, що має долати 1600 м за 2.15,0 і жвавніше [1].

Порівнюючи середню жвавість на 1600 м, серед досліджуваного трирічного поголів'я виявлено, що переваги за скороспілістю потрібно надати жеребцям лінії Пілота 2.02,2 і Барчука 2.12,2 – 2.12,8 і 2.13,3 відповідно.

Оскільки середня роботоздатність поголів'я досліджуваних груп змінюється від 2.12,8 (жеребці лінії Пілота 2.02,2) до 2.14,6 (кобили лінії Барчука 2.12,2), то ремонтний молодняк всіх груп оцінено за максимальною кількістю балів – 9.

В цілому кращим результатом поєднання відповідності вимог лінійного росту і виявленої жвавості, щодо трирічного поголів'я орловської рисистої породи 2009 р.н. є молодняк лінії Пілота 2.02,2

Висновки та пропозиції[^]

У трирічних жеребців лінії Пілота 2.02,2 на належному рівні поєднуються вимоги щодо лінійного росту та скороспілості за жвавістю на 1600 м.

За результатами досліджень. виявлена стурбованість результатів селекційної роботи з поголів'ям лінії Барчука 2.12,2, адже за основними промірами, крім висоти у холці і обхвату п'ястку, трирічне поголів'я поступається стандартним вимогам орловської породи, а середня жвавість кобил є найтихішою – 2.14,6.

Зберігаючи бажане поєднання – покращення скороспілості за жвавістю і стандартних вимог щодо основних промірів молодняка лінії Барчука 2.12,2 орловської рисистої породи, потрібно провести аналіз використання методів селекційної роботи як з врахуванням покращення роботоздатності, так і відповідності вимог лінійного росту.

Література

1. Мельник Ю.Ф. Інструкція з бонітування племінних коней / Ю.Ф. Мельник, І.П. Горошко, Л.Ю. Безугла, Д.А. Волков, О.О. Новіков, І.В. Ткачова, Б.М. Гопка. – К.: Арістей, 2007. – С. 3 – 26.

2. Ткачова І.В. Сучасна лінійна структура орловської рисистої породи в Україні / І.В. Ткачова // Науково-технічний бюлетень. – Харків, ІТ УААН, 2009. - № 101. – С. 127 – 137.

Summary

Glushak I.I., Orendar O.N.

PRECOCITY OF YOUNG CATTLE OF ORLOV TROTTER BREED IN KIEV HORSECOURSE

Differences of precocity was identified among the factory lines and sex groups of three years Orlov trotters of 2008 year of birth taking into consideration agility on 1600 meters. It is proved that the young cattle of Pilot 2.02,2 have value of the basic measurements no less than the breed standard, except for the Spit body length. To determine the best agility and precocity, in view of number of racing days, the difference between groups wasn't found ($P > 0,10$).

It is proved that stallions of Barchuk 2.12,1 have no desired combination of standard requirements of the linear growth, except for the height at the withers and the grasp of metacarpus and precocity in the light of efficiency on 1600 meters.

In the result of research we determined tasks of stock breeding for livestock of Barchuk 2.12,1

Orlov, stallions, mares, precocity, agility, horsecourse, the line.

Рецензент - д.с.-г.н., професор, чл.-кор. НААНУ Кирилів Я.І.